

De Nederlandse Defensie Doctrine

Schakel tussen defensiebeleid en militaire inzet

dr. M. de Haas – luitenant-kolonel van de Koninklijke Luchtmacht*

Nieuwe fase in doctrinevorming

Medio jaren negentig ontstond bij de Koninklijke Landmacht (KL) en de Koninklijke Luchtmacht (KLu) het besef van de noodzaak van nieuwe doctrines voor het post-Koude Oorlog tijdperk. Die bewustwording is terug te vinden bij diverse artikelen in de *Militaire Spectator*.¹

In 1996 lanceerden de KL en de KLu de eerste versie van hun krijgsmachtdeeldoctrines. Toen al werd geconstateerd dat met het ontwikkelen van krijgsmachtdeeldoctrines niet kon worden volstaan:

Toch moeten we het niet alleen van de single service doctrines hebben.

* De auteur was penvoerder en voorzitter van de werkgroep voor het opstellen van de Nederlandse Defensie Doctrine bij de afdeling Toekomstverkenningen van de Defensiestaf en is sinds mei 2005 als krijgskundig onderzoeker verbonden aan het Nederlands Instituut voor Internationale Betrekkingen 'Clingendael'.

1 Bijvoorbeeld 'Airpower and the future of the military', MS 164 (1995) (9) 408-410; 'Doctrine on the move', MS 164 (1995) (9) 411-420; 'De toekomstige operationele inzet van air power', MS 165 (1996) (3) 114-119; en 'Doctrinevorming: de eerste mijlpaal', MS 165 (1996) (10) 429-435.

2 'Doctrinevorming in de krijgsmacht', editoriaal *Militaire Spectator*, MS 164 (1995) (4) 151.

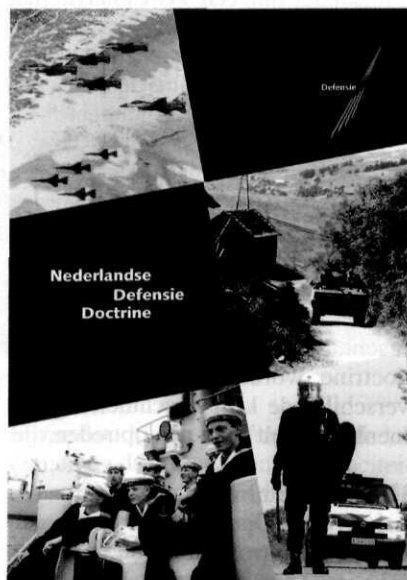
Optreden in toekomstige conflicten zal plaatsvinden in ad hoc coalities. Daarbij zal sprake zijn van joint en combined optreden. (...) Het feit dat we meestal gezamenlijk zullen optreden vraagt om een joint doctrine. Een dergelijke doctrine zal het wederzijdse begrip vergroten en inzicht geven in datgene wat we de beste manier van gezamenlijk optreden vinden.²

Nu – tien jaar later – wordt die 'joint' doctrine, de Nederlandse Defensie Doctrine (NDD), geïntroduceerd. Met het uitbrengen van de NDD betreedt de Nederlandse krijgsmacht een nieuwe fase van doctrineontwikkeling.

De NDD wordt op brede schaal verspreid onder het personeel van Defensie.

Zo ontvangen alle vlag-, opper- en hoofdofficieren van de krijgsmacht en daaraan gelijkgesteld burgerpersoneel van Defensie een exemplaar. Voorts wordt een handelseditie van de NDD uitgebracht, die ook in een Engelstalige versie verschijnt.

Dit artikel besteedt aandacht aan aspecten als doctrinevorming van de Nederlandse krijgsmacht, noodzaak, doel, belang en structuur van de NDD, opvallende kernpunten en noviteiten in de NDD en de 'way ahead' voor Nederlandse doctrineontwikkeling. Echter, vóór alles moet duidelijk zijn wat wij verstaan onder 'doctrine'.

Cover NDD

Doctrine

Militaire doctrine

Een militaire doctrine vormt een leidraad voor de planning, voorbereiding, uitvoering en afronding van militaire operaties in tijd van vrede, van een gewapend conflict en van oorlog. De NAVO definieert militaire doctrines als fundamentele uitgangspunten waarmee strijdkrachten richting geven aan doelgerichte acties. Doctrine is de formele uitdrukking van het militaire denken, geldig voor een bepaalde tijd. Doctrine komt voor een groot deel voort uit ervaringen

opgedaan tijdens militaire operaties in het verleden.

Daarnaast heeft doctrine een op de toekomst gericht element. Doctrine kan tekortkomingen aangeven en de behoeftstellingen van een krijgsmacht voor organisatie, personeel en uitrusting voor toekomstig optreden beïnvloeden.

Soorten doctrine

Op hoofdlijnen kunnen we militaire doctrines onderscheiden op drie niveaus: krijgsmachtdeeldoctrines, krijgsmacht- of defensiedoctrines, en bondgenootschappelijke doctrines. Uitgaande van een krijgsmacht met land-, lucht- en zeestrijdkrachten, kan elk van deze krijgsmachtdelen het specifiek eigen militaire denken vastleggen in een doctriedocument.

Binnen een krijgsmachtdeel kunnen ook nog functionele doctrines worden opgesteld, bijvoorbeeld over commandovoering of over inlichtingen. Boven het niveau van de krijgsmachtdelen staat het niveau van de krijgsmacht. In de krijgsmacht- of defensiedoctrine wordt beschreven hoe de verschillende krijgsmachtdelen gezamenlijk, 'joint', kunnen optreden.

Het hoogste niveau is het multinationale niveau. Op dit niveau is een aantal landen betrokken bij de gezamenlijke inzet van hun strijdkrachten. We spreken dan ook wel over een *combined* doctrine of alliantiedoctrine. Deze doctrine omschrijft grondslagen, structuren en fundamentele procedures van geallieerde strijdkrachten.

Defensiedoctrine

Een defensiedoctrine is een strategische doctrinepublicatie die de leidraad vormt voor het militaire denken over gezamenlijke operaties van zee-, land- en luchstrijdkrachten, maar ook voor zelfstandige operaties van een krijgsmachtdeel. Zij beschrijft de beste wijze van geïntegreerde inzet van de krijgsmachtdelen.

Een defensiedoctrine voorziet in fundamentele uitgangspunten die sturing

geven aan de inzet van strijdkrachten opdat de door de politieke leiding geformuleerde doelstellingen worden bereikt.

Doctrinevorming van de Nederlandse krijgsmacht

Krijgsmachtdeeldoctrines

De KL heeft vanaf 1996 Landmacht-doctrinepublicaties (LPDS) uitgebracht. De KL baseerde zich bij de ontwikkeling van de LPD-serie op de nieuwste NAVO-doctrines en op die van de belangrijkste bondgenoten (de Verenigde Staten [vs], het Verenigd

Koninkrijk [VK] en Duitsland), maar koos tegelijkertijd voor een eigen krijgsmachtdeelvertaling daarvan in de Nederlandse taal.

De KLU publiceerde ook in 1996 de eerste versie van haar Airpower Doctrine. De KLU baseerde zich daarbij vooral op de NAVO-visie over de rol van het luchtwapen en de andere elementen van luchstrijdkrachten maar ook op de opvattingen van de belangrijkste bondgenoten (in het bijzonder de vs, het VK, Duitsland en België).

In de jaren negentig van de vorige eeuw heeft de Koninklijke Marine

Nederlandse F-16's boven de Waddeneilanden (Foto NIMH)

Kustwacht van de Nederlandse Antillen en Aruba (Foto CAVDKM)

(KM) zich hoofdzakelijk geconcentreerd op het in NAVO-verband ontwikkelen van maritieme doctrines, tactieken en procedures. Binnenkort beschikt ook de KM over een eigen krijgsmachtdeeldoctrine, de Nederlandse Maritieme Doctrine. De KM baseert zich daarbij vooral op de NAVO-visie inzake maritieme operaties, maar ook op de opvattingen van de belangrijkste bondgenoten (in het bijzonder de VS, het VK en België).

De Koninklijke Marechaussee (KMar) kent geen krijgsmachtdeeldoctrine. Naast de uitvoering van haar politietaken sluit de KMar voor het optreden tijdens oefeningen, in het buitenland en bij uitzendingen, aan bij doctrines van de krijgsmachtdelen waarmee zij optreedt. Geleidelijkaan zijn de krijgsmachtdelen ook op doctrinair gebied steeds meer gezamenlijk gaan optreden. Zo zijn vertegenwoordigers van de verschillende krijgsmacht-

delen als adviseur betrokken bij de totstandkoming van doctrines van een ander krijgsmachtdeel. Zodoende lag een ontwikkeling van een krijgsmachtbrede doctrine, die als kapstok zou dienen voor de krijgsmachtdeeldoctrines, voor de hand.

De Nederlandse Defensie Doctrine

De gangbare procedure is dat krijgsmachtdeeldoctrines worden afgeleid van de nationale defensiedoctrine. In de Nederlandse situatie was dit tot nogtoe anders. Vanwege deze doctrineontwikkeling is de inhoud van de NDD voor een belangrijk deel ontleend aan de bestaande krijgsmachtdeeldoctrines van KL en KLU, aangevuld met een strategische onderbouwing uit beleidsdocumenten van het ministerie van Defensie, zoals de Defensienota 2000 en de daarop voortbouwende Prinsjesdagbrief 2003.

Het onderscheid tussen de beleidsdocumenten en de doctrines ligt in het

bijzonder hierin dat de beleidsdocumenten de ambities en de capaciteiten van de krijgsmacht bepalen en de doctrines richting geven aan de uitvoering van militaire operaties. Waar de beleidsdocumenten een brug slaan naar de inrichting van de krijgsmacht (het 'waarmee'), beschrijft de NDD de wijze waarop militair optreden wordt uitgevoerd (het 'hoe').

Op operationeel niveau hebben de krijgsmachtdelen zich het afgelopen decennium vooral beziggehouden met de ontwikkeling van een eigen land-, lucht- of maritieme doctrine. De NDD beschrijft de Nederlandse doctrine op het militair-strategische niveau. Het doel van de NDD is duidelijk te maken wat de bijdrage van dit niveau is aan het product van de krijgsmacht, te weten het effectief uitvoeren van militaire operaties.

De NDD is dus een publicatie die complementair is aan een aantal belangrij-

ke beleidsdocumenten en die richting geeft aan de onderliggende krijgsmachtdeeldoctrines.

Noodzaak, doel en belang van de NDD

De afgelopen jaren is de behoefte gegroeid aan een geïntegreerde defensiedoctrine. Zo stelde de Adviescommissie Opperbevelhebberschap in haar eindrapport van april 2002 dat meer dan ooit sprake is van 'joint' optreden en dat hechte, onderlinge samenwerking in dit soort operaties zo belangrijk is dat gezamenlijke doctrines nodig zijn.³

Met de totstandkoming van de NDD is invulling gegeven aan die behoefte aan een leidraad voor gezamenlijk militair optreden van de krijgsmacht-delen. Verder vult de NDD de leemte tussen de krijgsmachtdeeldoctrines en het defensiebeleid. De NDD dient als 'doctrinebasis' vanwaaruit krijgsmachtdeeldoctrines worden afgeleid en ontwikkeld.

De NDD zal een belangrijk fundament zijn voor de opleiding voor en planning en uitvoering van gezamenlijke militaire operaties van de Nederlandse krijgsmacht in nationaal en internationaal verband.

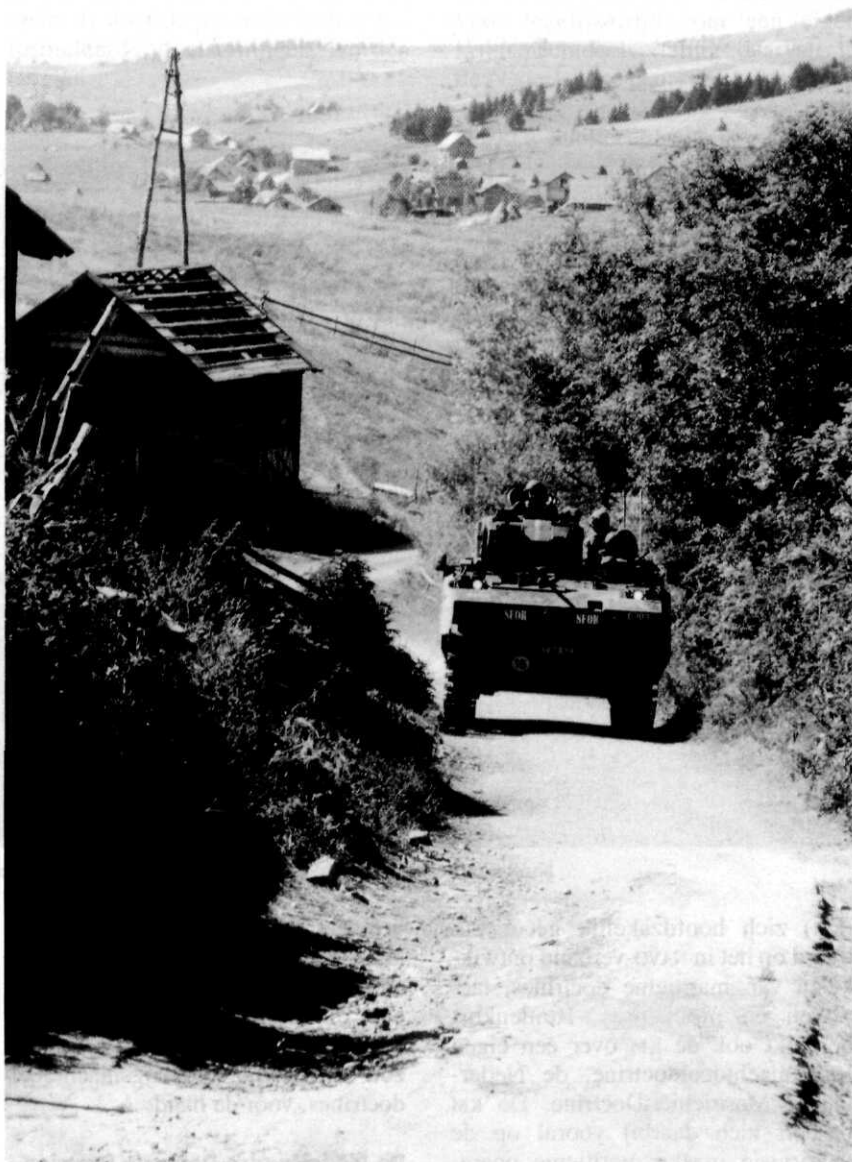
Structuur

De ordening van de NDD is grotendeels ontleend aan de *British Defence Doctrine*.⁴ De Britse krijgsmacht kan bogen op ruime ervaring in militaire operaties en op doorwrochte doctrinerepublicaties. Het is om die reden dat de structuur van dit document grotendeels is overgenomen.

Vervolgens is deze ordening vergeleken met Amerikaanse en Russische

³ Advies van de Adviescommissie Opperbevelhebberschap, 'Van wankel evenwicht naar versterkte Defensieorganisatie' (Den Haag, 19 april 2002), p. 25.

⁴ *British Defence Doctrine*, JWP 0-01 (Shrivenham, 2001), <http://www.mod.uk/jdccc/publications.htm>.

Patrouille SFOR (Foto NIMH)

defensiedoctrines en de militair-strategische doctrine van de NAVO. Op basis van die vergelijking is de structuur van de NDD aangevuld met passages over soorten conflicten, de internationale veiligheidssituatie, Nederlands buitenlands- en veiligheidsbeleid, besluitvormingsproces en bevelvoering, en de taken van de krijgsmacht en hun operationele uitvoering.

Aan de opbouw van de NDD liggen de volgende uitgangspunten ten grond-

slag. Er is gekozen voor een benadering van theoretisch naar praktisch, van internationaal naar nationaal en van algemeen veiligheidsbeleid naar militair optreden. Allereerst geeft de NDD een verduidelijking van begrippen die doorgaans worden gehanteerd in doctrinedocumenten.

Daartoe vangt de NDD aan met een theoretisch hoofdstuk ontleend aan de wetenschapsdomeinen internationale betrekkingen en strategie, dat aandacht besteedt aan doctrine, strategie

en conflicten. Deze theorie wordt vervolgens toegepast op de huidige nationale en internationale omstandigheden.

Het hoofdstuk over de politiek-strategische omgeving schetst onder meer de internationale veiligheidssituatie, het daaruit voortvloeiende Nederlandse buitenlands- en veiligheidsbeleid

en de daarvan afgeleide taken van de krijgsmacht. Daarna wordt dieper ingegaan op het militaire optreden, met elementen als het geweldsspectrum, gebruik van geweld, militair vermogen en de grondbeginselen van militair optreden.

Deze algemene aspecten van militair optreden vinden vervolgens hun toe-

passing in de operationele uitvoering van de taken van de krijgsmacht, waarbij een onderscheid wordt gemaakt in nationale en internationale inzet.

Effectief militair optreden is ondenkbaar zonder een eenduidige en efficiënte aansturing. Het laatste hoofdstuk, over commandovoering, schenkt

Nationale taak: mariniers op de Nederlandse Antillen (Foto CAVDKM)

dan ook zowel aandacht aan besluitvorming en bevelvoering, in de zin van structuren en processen, als aan het leidinggeven door de commandant.

Kernpunten en noviteiten van de NDD

Complex karakter van operaties

Er bestaat nationaal en internationaal overeenstemming dat de ervaring met internationale operaties in de jaren negentig van de vorige eeuw en het begin van de 21-ste eeuw heeft geleerd dat operaties niet meer strikt categoriaal te onderscheiden zijn.⁵ Vrijwel alle operaties zullen elementen in zich dragen van meer dan één verschijningsvorm van afzonderlijke operaties.

Zo kan een eenheid tijdens gevechtsacties humanitaire hulpverlening coördineren met internationale organisaties en NGO's, of kunnen dwangacties plaatsvinden tijdens een vredeshandhavende operatie, terwijl tegelijkertijd elders in het operatiegebied wederopbouwactiviteiten worden uitgevoerd en men samenwerkt en overlegt met civiele autoriteiten. Al deze elementen kunnen zich afspelen binnen de ruimte en tijd van dezelfde operatie.

Verder is in het geweldsspectrum geen scherpe afscheiding meer te maken tussen gevechtsoperaties en crisisbeheersingsoperaties. Zodoende is ook het onderscheid tussen optreden in het kader van artikel 5 van het NAVO-verdrag (algemene verdediging) en dat in NA5CRO ('Non-Article 5 Crisis Response Operations', crisisbeheersingsoperaties) vervaagd, om-

⁵ *NATO Land Operations, AJP-3.2, early draft* (Brussel, september 2004); O.P. van Wiggen, C.A.M. van Eijl, en P. Nieuwenhuis, 'Het transformatieproces van de KL in perspectief', *MS 173* (2004) (10), 484; M. Jackson, 'The UK Medium Weight Capability: A Response to the Changing Strategic Context', *RUSI Defence Systems*, autumn 2004, p. 42.

⁶ *Defensienota 2000*, ministerie van Defensie (Den Haag, 29 november 1999), p. 53.

Bijzondere Bijstandseenheid (BBE) van de Kmar

(Foto NIMH)

dat in beide typen van operaties dezelfde operationele aspecten aanwezig kunnen zijn.

Verwevenheid hoofdtaken Defensie

De Defensienota 2000 formuleert de hoofdtaken van de krijgsmacht als volgt:⁶

1. Bescherming van de integriteit van het eigen en het bondgenootschappelijke grondgebied, inclusief de Nederlandse Antillen en Aruba;
2. Bevordering van de internationale rechtsorde en stabiliteit;
3. Ondersteuning van civiele autoriteiten bij rechtshandhaving, rampenbestrijding en humanitaire hulp, zowel nationaal als internationaal.

Het onderscheid tussen de hoofdtaken van de krijgsmacht is, mede als gevolg van de toenemende verwevenheid van interne en externe veiligheid, de afgelopen jaren verder vervaagd.

De Defensienota 2000 stelde al vast dat de middelen die nodig zijn voor de eerste en de tweede hoofdtak vrijwel dezelfde zijn, aangezien de verdediging van het bondgenootschappelijke grondgebied in de praktijk neerkomt op regionale crisisbeheersing aan de grenzen van het bondgenootschap. Door de terroristische dreiging is het belang van de derde hoofdtak verder toegenomen en is het verband met de twee andere hoofdtaken sterker geworden.

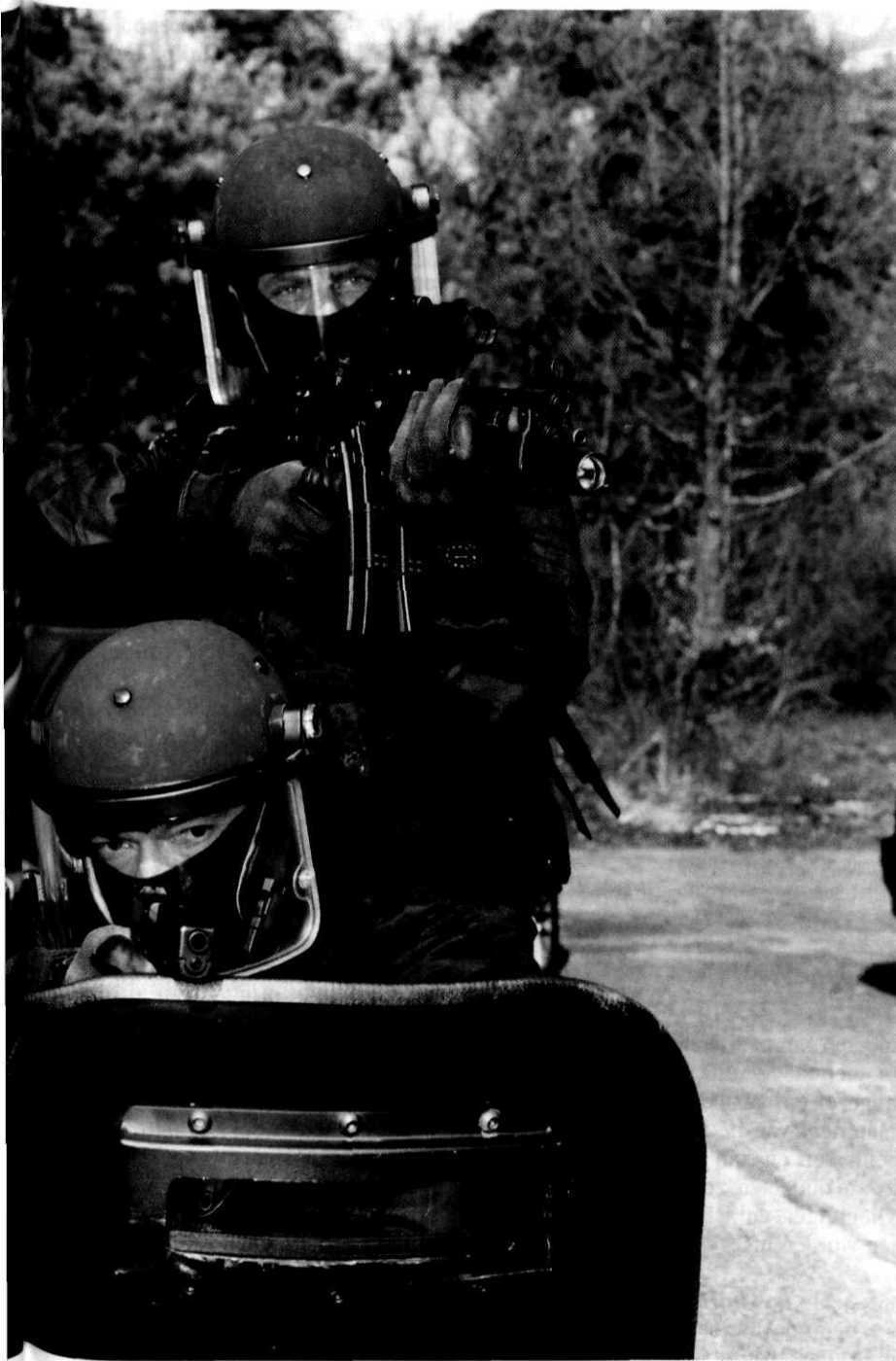
Nationale veiligheid

Defensie draagt vanuit al haar hoofdtaken (bescherming grondgebied, internationale crisisbeheersing, ondersteuning civiele autoriteiten) bij aan

de nationale veiligheid. De samenleving verwacht dat de krijgsmacht er ook in Nederland staat wanneer dat nodig is. Het gaat daarbij niet langer alleen om de vangnetfunctie van Defensie in geval van dreigende tekorten aan civiele capaciteiten, maar om een structurele rol als veiligheidspartner.

Dat de nieuwe rol van Defensie in Nederland meer behelst dan die van een vangnet, blijkt wel uit de eigen, doorgaans wettelijk verankerde, taken die Defensie vervult op het gebied van de nationale veiligheid.⁷ Dit betreft zowel structurele taken die Defensie permanent uitvoert, als de incidentele inzet

van hoogwaardige niche-capaciteiten. De taakuitoefening van de KMar en de Kustwacht voor de Nederlandse Antillen en Aruba zijn voorbeelden van nationale taken die Defensie structureel uitvoert. Deze geschieden onder civiel gezag en onder eigen operationele leiding.

Niche-capaciteiten zijn specialistische capaciteiten, zoals de explosievenopruimingsdienst en de bijzondere bijstandseenheden, die op incidentele basis de civiele autoriteiten kunnen ondersteunen bij de bestrijding van specifieke dan wel meer gewelddadige dreigingen (bijvoorbeeld bommeldingen of terrorisme).

Expeditionair optreden

Expeditionair optreden is het uitvoeren van een militaire operatie op relatief grote afstand van de thuisbasis door een logistiek zelfstandige en geïntegreerde strijdmacht die – door haar militair vermogen in een opgedragen operatiegebied te projecteren – een afgebakend doel bereikt. Voor expeditionair optreden moet de krijgsmacht kwalitatief hoogwaardige eenheden hebben die binnen een internationaal samenwerkingsverband een grote mate van zelfstandigheid kennen.

Meer en meer wordt gezamenlijk geopereerd in scenario's die als expeditionair zijn aan te duiden. In dit kader doet het begrip 'initial entry forces' van zich spreken. De eerste militaire eenheden die ter plekke worden ingezet, zullen over voldoende robuustheid moeten beschikken, maar moeten ook snel kunnen worden verplaatst. Een maximale strategische mobiliteit mag er echter niet toe leiden dat, eenmaal aangekomen in het operatiegebied, de eenheid over vrijwel geen enkele tactische mobiliteit of bescherming meer beschikt.

Er zal dus moeten worden gezocht naar een combinatie van strategische mobiliteit enerzijds en robuustheid en tactische mobiliteit anderzijds. Toename van inzet buiten het NAVO-verdragsgebied, zoals de huidige operatie in Afghanistan, vergroot het belang van bereik, strategische mobiliteit en adequate, flexibele logistieke ondersteuning.

⁷ Brief van de ministers van Defensie en van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties aan de Tweede Kamer (Den Haag, 22 april 2005), TK 2004/05, 29 800 X, nr. 84.

**Hulpverlening
aan Kosovaarse
vluchtelingen
door de KLu
tijdens operatie
'Allied Harbour',
Albanië 1999**
(Foto NIMH)

Optreden in het gehele geweldsspectrum

Het scala aan crisisbeheersingsoperaties waaraan de Nederlandse krijgsmacht conform het door de regering geformuleerde ambitieniveau moet kunnen deelnemen, betekent ook dat deelgenomen kan worden aan operaties waarbij het gebruik van geweld aan de orde is. Bij de uitvoering van crisisbeheersingsoperaties kunnen Nederlandse strijdkrachten worden geconfronteerd met een groot aantal actoren, risico's en situaties, variërend van humanitaire noodsituaties tot gevechtsacties.

Nederlandse eenheden worden niet slechts (als derde partij) geconfronteerd met gevechtsacties, maar zij zullen in het kader van een vredesafdwingende operatie er ook zelf aan

moeten kunnen deelnemen, mogelijk moeten zij ze zelfs initiëren. Dit stelt hoge eisen aan het personeel en het materieel van de betrokken militaire eenheden en kan betekenen dat ook zware middelen, zoals tanks, gevechtsvliegtuigen en scheepsgeschut, moeten worden ingezet.

Integrale aansturing door de cds

De centrale uitvoering van de planning namens de Commandant der Strijdkrachten (CDS, voorheen Chef Defensiestaf) en de nationale eenhoofdige en integrale aansturing van militaire operaties door de CDS vinden plaats in het kader van operaties van algemene verdediging; crisisbeheersingsoperaties; humanitaire operaties; en nationale inzet voor militaire bijstand en steunverlening.

Na overleg met nationale en internationale autoriteiten stelt de Nederlandse regering vervolgens de militair-strategische doelstelling(en) en randvoorwaarden voor inzet van haar contingent vast. De nationale militair-strategische autoriteit, de CDS, is belast met het aanwenden van militaire machtsmiddelen in een bepaald operatiegebied. Daarbij is hij verantwoordelijk voor de aansturing van de operationele eenheden van KM, KL en KLu.

Toekomstige Nederlandse doctrinevorming

Nationale en internationale ontwikkelingen

In 2005 zal een aantal reorganisaties binnen Defensie zijn beslag krijgen

die consequenties hebben voor de ontwikkeling van doctrine. In de nieuwe structuur van de Defensiestaf is ('joint') doctrinevorming formeel op dit niveau belegd en wel bij het ressort Operationeel Beleid.

De NDD is de eerste doctrinepublicatie van de CDS. De staven van de krijgsmachtdeelbevelhebbers zijn opgeheven en de operationele commando's opgericht. Dit heeft ook gevolgen voor de belegging van doctrineontwikkeling.

Binnen de NAVO zijn ook belangrijke ontwikkelingen gaande op doctrinegebied. Momenteel worden herziene versies van de *Allied Joint Publications* (AJPS), *Allied Joint Doctrine* en *Joint Operations* voorbereid en zal de *AJP Joint Planning* voor het eerst verschijnen. Aangezien Nederland de doctrines van het bondgenootschap als toonaangevend beschouwt is dit ook van invloed op de nationale doctrinevorming.

'Joint' en 'combined' doctrinevorming

Met behoud van de krijgsmachtdeeldoctrines die krijgsmachtdeelgebonden aspecten behandelen, wordt het ontwikkelen van gezamenlijke ('joint') doctrines – onder regie van de Defensiestaf – als eerste uitgangspunt gehanteerd. Daarbij kan worden voortgebouwd op bestaande kennis, expertise en doctrinepublicaties. Zo heeft de KL leidraden gepubliceerd, bijvoorbeeld op de gebieden van commandovoering, luchtverdediging, en – samen met de KLU – 'air manoeuvre', die uitgewerkt kunnen worden tot krijgsmachtbrede doctrinepublicaties.

In een volgende fase kan de vigerende krijgsmachtdeelorïëntatie worden vervangen door een 'component' benadering van doctrines. Hierbij worden alle land-, lucht- en zee-elementen van de krijgsmacht in zijn geheel beschouwd. Gezien het feit dat het pak-

ket aan doctrinepublicaties dat de NAVO produceert steeds gedetailleerder wordt, moet 'combined' (multinationaal) het tweede uitgangspunt zijn van de Nederlandse doctrineontwikkeling. Waar mogelijk moeten delen uit NAVO-doctrines worden overgenomen in nationale doctrines.

Voorts kunnen nationale doctrines, die door overeenkomstige NAVO-doctrines in voldoende mate worden behandeld, komen te vervallen. De afstemming van de inhoud van nationale doctrinepublicaties op die van de NAVO moet zorgvuldig worden gewaarborgd.

Afsluiting

De militaire doctrine van de KL (LPD-1) was een decennium geleden een mijlpaal in het militaire denken. De NDD bouwt voort op die weg en mag ook een mijlpaal worden genoemd. Voor

'NATO Response Force' (NRF). Commando-overdrachtceremonie, juni 2004 (Foto NATO)

'11 Air Manoeuvre Brigade', Polen, oktober 2003. Een Apache-helikopter beveiligd de omgeving van de oefenende luchtmobiele militairen (Foto NIMH)

de NDD geldt net als voor de krijgsmachtdeel doctrines van KL en KLU van destijds dat ze niet een volstrekt nieuwe lijn in het militaire denken vertegenwoordigt. Gezien het feit dat doctrine voor een groot deel een weergave is van opgedane ervaring hoeft dit ook niet.

De kracht en noviteit van de NDD ligt in de actualisering van bestaande (krijgsmachtdeel) doctrines die zijn gekoppeld aan vigerende beleidsdocumenten van Defensie. Voorts zijn de nieuwste doctrinaire ontwikkelin-

gen nationaal (bijvoorbeeld de leidende rol van de CDS en interdepartementale samenwerking inzake nationale veiligheid) en internationaal (bijvoorbeeld het complexe karakter van internationale operaties) geïncorporeerd in de NDD. De NDD biedt zo gezamenlijke uitgangspunten voor militair optreden, die door alle krijgsmachtdelen worden onderschreven.

Doctrine – en dus ook de NDD – komt tot stand door het uitwisselen van ervaringen, inzichten en gedachten. De vele intensieve discussies in het schrijverscollectief van de NDD hebben uiteindelijk geleid tot dit product, waarvan de opstellers durven te beweren dat dit document het gezamenlijke militaire denken van de krijgsmacht weergeeft.⁸

Dat wil niet zeggen dat daarmee de discussie gesloten is. Vijf jaar geleden werd er in de *Militaire Spectator* hevig gediscussieerd over het al dan niet vernieuwende karakter van de

LPD.⁹ Zonder de scribenten van die discussie direct uit te nodigen om deze gedachteswisseling nu voort te zetten over de NDD, moet dit debat toch zeker worden aangemoedigd omdat doctrine een dynamisch begrip is. De militair-wetenschappelijke vakbladen vormen een uitstekend platform voor dit debat.

Ik sluit mijn artikel af met een citaat uit het editoriaal van de *Militaire Spectator* waar ik mee begon:

Op het gebied van doctrinevorming is nog veel te doen. Niet alleen moeten de krijgsmachtdeel doctrines verder worden ontwikkeld. Veel belangrijker is de hierop volgende stap: die van het bestuderen en toepassen van de doctrine. Pas dan is van echt professionalisme sprake.¹⁰

Deze woorden hebben tien jaar na dato nog niets aan kracht verloren!

⁸ De werkgroep die de NDD heeft opgesteld heeft bestond uit KLTZ R.P. Bauer (KM), Lkol drs. A.E. de Rooij (KL), Lt-kol J.M. à Campo (KLU) en Lt-kol dr. M. de Haas (Defensiestaf). De KMar is ook betrokken geweest bij de totstandkoming van de NDD.

⁹ J.W.M. Schulten en A. de Munnik in MS 169 (2000) (9) resp. 464-468 en 469-470.

¹⁰ 'Doctrinevorming in de krijgsmacht', editoriaal *Militaire Spectator*, MS 164 (1995) (4) 151.